

Kształtowanie się dochodu narodowego w gospodarce światowej w drugiej połowie XX wieku

Janusz Skodlarski, prof. dr hab.

Katedra Historii Myśli Ekonomicznej i Historii Gospodarki, Uniwersytet Łódzki

Rafał Matera, dr

Katedra Historii Myśli Ekonomicznej i Historii Gospodarki, Uniwersytet Łódzki

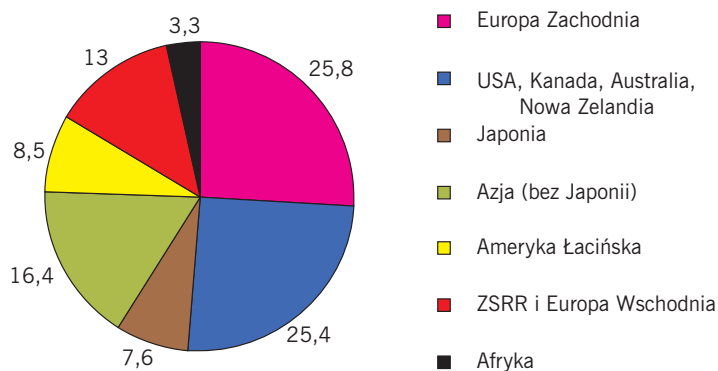
1. Tempo i wielkość dochodu w „złotym okresie” gospodarki Zachodu

Najbardziej obrazową wykładnią rozwoju gospodarki światowej w drugiej połowie lat 50. i w latach 60., określanych mianem „złotego okresu”, była dynamika dochodu narodowego oraz jego poziom w poszczególnych krajach. Na tempo PKB z pewnością wywierał wpływ zwiększający się udział inwestycji oraz wydatków rządowych. W krajach o najdłuższym kapitalistycznym stażu udział inwestycji w strukturze PKB wynosił w końcu lat 60. od 18 do 25%, a w Japonii nawet ponad 30%. Natomiast najwięcej wydatków państwowych ponosiły kraje Europy Zachodniej — blisko 40% PKB, już znacznie mniej Stany Zjednoczone — ponad 30% PKB i Japonia — zaledwie 20% PKB [Crafts, Woodward, Duckham, 1991, s. 10].

Światowy PKB w 1956 r. wynosił około 7,2 bln dol. (o sile nabywczej z 1990 r.) i do 1970 r. wzrósł do 13,8 bln [Maddison, 2002, s. 329]. Oznaczało to, że jego tempo wzrostu wynosiło ponad 5% rocznie, co nie miało odpowiednika w historii gospodarki światowej. Równie okazale przedstawiają się statystyki dotyczące PKB na mieszkańca ziemi. Jeszcze w 1956 r. wynosił on 2,5 tys. dolara na osobę, a w 1970 r. już 3,7 tys. dol., co oznaczało roczne tempo wzrostu — powyżej 3%. Wysoka dynamika PKB dotyczyła, bez wyjątku, każdego regionu świata. Przez 15 lat PKB krajów zachodnich¹ wzrastał blisko średniej dla całego globu — 5% rocznie. Podobnie było w Europie Wschodniej i ZSRR. Nieco poniżej średniej światowej rósł PKB Afryki, trochę powyżej średniej — krajów Ameryki Łacińskiej i Azji². Żeby powyższe dane nie wypaczały jednak realnego udziału poszczególnych regionów w światowym PKB, warto przedstawić, jak wyglądały te proporcje w roku 1970 (wykres 1.).

¹ Kraje Europy Zachodniej, Ameryka Północna, Australia i Nowa Zelandia.

² Wszystkie dane statystyczne za: [Maddison, 2002, s. 126–127, 129, 329–330].

Wykres 1.

Udział poszczególnych regionów w światowym PKB w 1970 r. w procentach

Źródło: na podstawie: [Maddison, 2002, s. 127].

W rankingu krajów o najwyższym dochodzie na jednego mieszkańca zaszły spore zmiany w porównaniu z okresem tużpowojennym. Zaskoczeniem były wysokie miejsca zajmowane przez kraje z Bliskiego Wschodu. Otóż tempo wzrostu PKB w latach 1956–1970 dla tego regionu było niezwykle wysokie i wynosiło 7% rocznie, jednak tylko kilka młodych, niewielkich krajów (a właściwie rządzący nimi szejkwowie) stało się beneficjentami tego wzrostu i czerpania ogromnych zysków z dostępu do ropy naftowej. Zresztą był to jedynie sezonowy awans do grona najbogatszych państw świata, ale przewaga trzech krajów znad Zatoki Perskiej musi budzić respekt. Z tego samego powodu na 15. miejscu znalazła się Wenezuela, eksploatująca ropę na jeziorze Maracaibo (por. tab. 1.).

Tabela 1.

PKB na mieszkańca w 1970 r. w dolarach (o sile nabywczej z 1990 r.) — czołowych 20 państw

Miejsce	Państwo	PKB na mieszkańca
1.	Katar*	33 237
2.	Kuwejt	30 674
3.	Zjednoczone Emiraty Arabskie*	24 589
4.	Szwajcaria	16 904
5.	Stany Zjednoczone	15 030
6.	Szwecja	12 716
7.	Dania	12 685
8.	Kanada	12 307
9.	Australia	12 171
10.	Holandia	11 967
11.	Francja	11 668
12.	Nowa Zelandia	11 221

Miejsce	Państwo	PKB na mieszkańca
13.	Republika Federalna Niemiec	10 849
14.	Wielka Brytania	10 767
15.	Wenezuela	10 672
16.	Belgia	10 611
17.	Norwegia	10 029
18.	Austria	9748
19.	Japonia	9715
20.	Włochy	9689

* Katar i Zjednoczone Emiraty Arabskie oficjalnie uzyskały niepodległość w 1971 r.

Źródło: [Maddison, 2002, s. 276–279, 288–290, 304–308, 322–327].

Pozostałe miejsca okupowane są przez „stałych bywalców” tej listy, chociaż dziwić może odległa pozycja jednego z liderów — Wielkiej Brytanii oraz dość niska pozycja Japonii. Otóż należy zwrócić uwagę na stosunkowo niewielkie różnice w poziomie PKB (między 6. a 20. miejscem różnica wynosi zaledwie 3 tys. dol.). Poza tym tempo wzrostu PKB w poszczególnych krajach było odmienne. Wręcz w nieprawdopodobnym tempie rozwijała się Japonia, której dochód narodowy powiększał się rocznie o 10% w latach 60. Jednak nie można zapominać, że wskutek II wojny światowej Tokio musiało na nowo podjąć pościg za czołówką. Kiedy natomiast przyjrzymy się dynamice PKB Wielkiej Brytanii w latach 60. (około 2,5%), to w porównaniu z pozostałymi państwami Europy Zachodniej (RFN — 4,6%, Włochy — 4,9%, Francja — 5,6%)³ tempo to było średnio dwukrotnie niższe.

2. Kształtowanie się produktu w latach 70. i 80. XX wieku

Znaczące zmiany zachodziły w udziale poszczególnych sektorów gospodarczych w produkcji krajowym brutto. W 1988 r. w USA, Japonii i Wielkiej Brytanii — trzech gospodarkach liczonych razem — rolnictwo wytwarzało jedynie 2% produktu, przemysł 42%, a usługi 56%. Na zmiany te wpływało z pewnością tempo wzrostu PKB, które w okresie 1970–1989 wyniosło dla świata 3,5%, a licząc na jednego mieszkańca — 1,5%. Najbardziej dynamicznie rósł PKB Azji (około 5% rocznie), Ameryki Łacińskiej i Afryki (po około 3%) [Maddison, 2002, s. 332–333; *idem*, 2000; World Bank, 1990], ale przy wysokim przyroście naturalnym nie miało to przełożenia na poprawę bytu przeciętnego mieszkańca tych regionów.

Ogółem w okresie 20 lat PKB świata prawie się podwoił i w 1989 r. wynosił 26,5 bln dol. (o sile nabywczej z 1990 r.). Na mieszkańca globu przypadało więc ponad 5 tys. dol. rocznie. Największy udział w światowym produkcie miał świat Zachodu (12,5 bln), Azja — 8,2 bln, „stary” blok socjalistyczny — 2,7

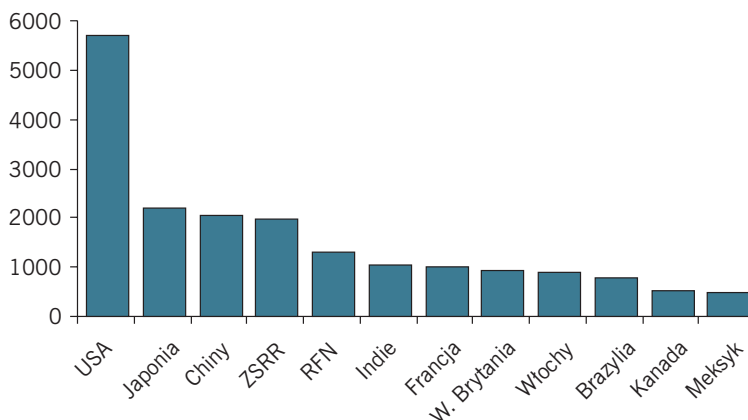
³ *Ibidem*, ponadto: [Perlo, 1973, s. 193.; Barou, Keizer, 1984, s. 226].

bln, Ameryka Łacińska — 2,3 i Afryka 800 mld. Jeszcze większe zróżnicowanie występowało we wskaźnikach poziomu PKB na mieszkańca w poszczególnych regionach. Na Zachodzie średnia w 1989 r. wynosiła 19 tys. dol., w bloku socjalistycznym — ponad 6 tys., w Ameryce Łacińskiej — ponad 5 tys., w Azji — 2700 i w Afryce — 1400 dol. Biorąc pod uwagę narodowe gospodarki, największy produkt wytworzyły Stany Zjednoczone (21% światowego produktu), Japonia, Chiny i ZSRR (zob. wykres 2.). W sumie 12 największych gospodarek współtworzyło ponad 70% światowego produktu⁴.

Wykres 2.

PKB 12 największych narodowych gospodarek w 1989 r. (w mld dol. o sile nabywczej z 1990 r.)

Źródło: [Maddison, 2002, s. 272–342].

Tabela 2.

PKB na mieszkańca w 1989 r. w dolarach (o sile nabywczej z 1990 r.) — czołowych 20 państw*

Miejsce	Państwo	PKB na mieszkańca
1.	Stany Zjednoczone	23 059
2.	Szwajcaria	21 062
3.	Kanada	19 174
4.	Dania	18 267
5.	Norwegia	18 173
6.	Japonia	17 941
7.	Francja	17 728
8.	Szwecja	17 593
9.	Australia	17 039
10.	Finlandia	16 940

⁴ Obliczone wg: [Maddison, 2002, s. 268–327, 330–331.; *idem*, 2000, s. 30].

Miejsce	Państwo	PKB na mieszkańca
11.	Belgia	16 738
12.	Holandia	16 699
13.	RFN	16 551
14.	Wielka Brytania	16 404
15.	Austria	16 293
16.	Włochy	15 988
17.	Nowa Zelandia	14 040
18.	Singapur	13 438
19.	Izrael	12 637
20.	Zjednoczone Emiraty Arabskie	11 995

* Ranking nie uwzględnia mniejszych krajów jak np. Luksemburga czy Islandii.
Źródło: [Maddison, 2002, s. 276–279, 288–290, 304–308, 322–327, 337–342].

W grupie państw o najwyższym PKB na mieszkańca w 1989 r. (tab. 2) można powiedzieć, że wszystko wróciło do normy w porównaniu z zestawieniem z 1970 r. Klasyfikacja ta „zawdzięcza” urealnienie dzięki wypadnięciu z czołowych miejsc sezonowych liderów, bazujących na eksporcie ropy naftowej. Zjednoczone Emiraty Arabskie spadły z 3 na 20 pozycję, a w Katarze i Kuwejcie przeciętny PKB obniżył się do 8 tys. dol. W czołówce najwięcej jest krajów europejskich (12), a gdybyśmy wydłużyli listę, na miejscach od 21 do 24 plasowały się: Hiszpania (która w rankingu największych gospodarek zajmowała 13 pozycję), Irlandia, Portugalia i Grecja. Z nowych krajów do czołówki weszły Izrael i Singapur. Nowo uprzemysłowione kraje łatwo wdzierały się na szczyty gospodarki światowej. Hongkong pod brytyjską administracją przeskoczył w PKB na mieszkańca swoją macierz i gdyby mógł być uwzględniony w rankingu, to zajmowałby 9 miejsce. Kolejny z „tygrysów” — Tajwan ze średnią bliską 10 tys. dol. rocznie, uplasowałby się na 25 miejscu [Maddison, 2002, s. 268–327].

3. Dynamika i wielkość produktu w ostatniej dekadzie XX wieku

Na początku lat 90. koniunktura gospodarcza w poszczególnych państwach była zróżnicowana. Większość krajów zachodnich wkroczyła w okres kolejnej, krótkiej recesji. Kryzys dotknął zwłaszcza gospodarkę Stanów Zjednoczonych, Kanady i Wielkiej Brytanii. Gospodarka amerykańska borykała się z ogromnym wewnętrznym zadłużeniem (ponad 3 bln dol.), utraciła także konkurencyjność w wielu dziedzinach. W Japonii tempo wzrostu produkcji spadło do 2% rocznie, obniżyły się zyski firm, doszło też do fali bankructw. W Europie Zachodniej panowała stagnacja, a w najtrudniejszej sytuacji znalazła się gospodarka niemiecka. W pierwszych latach po zjednoczeniu Niemcy pograżyły się w recesji, nie przewidziano bowiem, że gospodarka w części

wschodniej będzie absorbowała aż tak ogromne środki. Tempo wzrostu PKB spadło w tym kraju w 1993 r. o 0,3% w stosunku do poprzedniego roku, w następnych latach odnotowano powolny wzrost.

W końcu 1992 r. w gospodarce amerykańskiej pojawiły się pozytywne symptomy zmian (wzrost produkcji, obniżenie się bezrobocia, rozwój eksportu, zmniejszenie deficytu budżetowego). W następnych latach koniunktura uległa wyraźnej poprawie. Szybko rozwijały się azjatyckie „tygrysy”, które ominęła recesja na początku lat 90. Poprawiał się też stan gospodarki w większości krajów rozwijających się gospodarczo.

Kolejna fala kryzysowa nadeszła w końcu dekady w latach 1998–1999 (okres stagnacji przedłużał się jednak aż do 2002 r.). Pierwsze symptomy recesji obserwowane były już w końcu 1997 r. w krajach Azji Południowo-Wschodniej. Jednak ujemne efekty ujawniły się szybko także w Japonii, Stanach Zjednoczonych i w Europie Zachodniej, czyli w regionach, które w zdecydowanej mierze finansowały ekspansję inwestycyjną krajów azjatyckich [Sołdaczuk, Misala, 2001, s. 339]. Światowy kryzys rozszerzał się na pozostałe obszary, a najbardziej ujemne skutki odczuły państwa Ameryki Łacińskiej, Afryka Południowa oraz Rosja i były kraje związkowe ZSRR, skupione we Wspólnocie Niepodległych Państw. I to właśnie w krajach słabiej rozwiniętych kryzys objawiał się absolutnym spadkiem PKB, natomiast z państw wysoko rozwiniętych podobny problem miała tylko Japonia (w 1998 r. jej PKB spadł o 2,8%, ale już w 1999 r. wzrósł o 1,4%)⁵. Mniejsze tempo wzrostu PKB w końcu dekady przeżywała też Unia Europejska, natomiast najlepiej z kryzysem radziła sobie gospodarka amerykańska, której przyrost PKB w latach 1997–1999 wyniósł średniorocznie ponad 4%. Dynamika wzrostu gospodarczego Stanów Zjednoczonych „podtrzymywała” więc tendencje wzrostowe dla całego świata [Sołdaczuk, Misala, 2001, s. 339–340].

Tabela 3.

Wzrost produktu krajowego brutto w latach 1980–2000 (rok 1990 = 100)

	1980	1990	1995	2000
ŚWIAT	73	100	119	137*
Kraje rozwinięte gospodarczo	76	100	110	124*
Unia Europejska	80	100	107	122
Francja	81	100	105	120
Niemcy	81	100	108	119
Wielka Brytania	77	100	107	122
Włochy	80	100	108	115
Japonia	68	100	107	113

⁵ Większy spadek procentowy „przeżyły” w 1998 r. Korea Południowa (o 5,9%), Malezja (6,7%), Tajlandia (9,8%) i Indonezja (13,7%). Zob. [Szapak, 2003, s. 415]

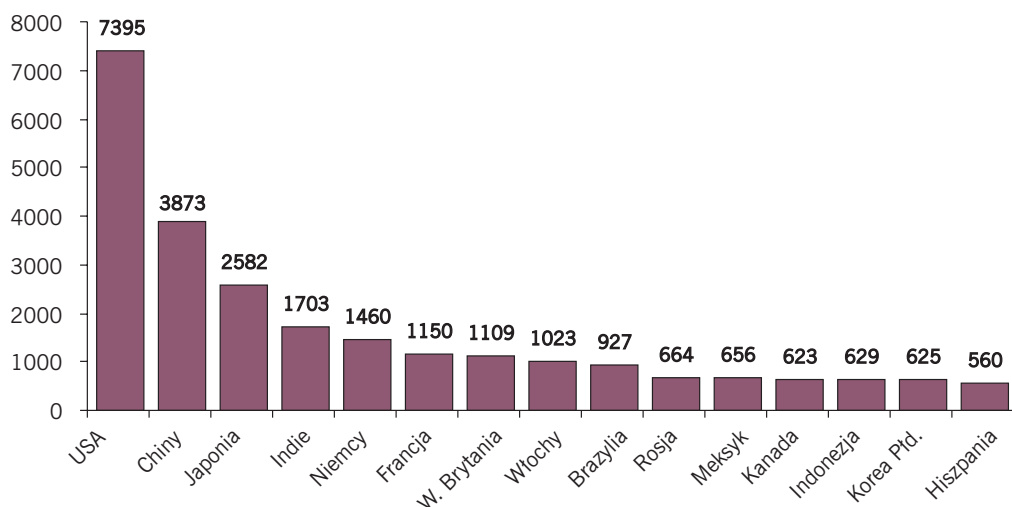
	1980	1990	1995	2000
Kanada	76	100	108	128
Stany Zjednoczone	77	100	111	136
Kraje rozwijające się	69	100	132	159*
Afryka (bez Egiptu)	81	100	108	122**
Ameryka Łacińska	85	100	118	131**
Azja	51	100	150	185*
Europa (łącznie z Turcją)	91	100	103	116**

* 1999

** 1998

Źródło: [Rocznik Statystyczny..., 2001, Warszawa, s. 598].

Gospodarka światowa jako całość wyraźnie przyspieszyła w latach 90. Ogółem światowy PKB wzrósł w okresie dekady o kolejnych 9 bln dol. do około 35 bln w 2000 r. PKB podniósł się w tym okresie o 37%, tj. o 10% więcej niż w latach 80. Na ten postęp w największym stopniu zapracowały kraje rozwijające się gospodarczo, które osiągnęły przyrost o blisko 60% (w poprzedniej dekadzie o połowę mniej). Ekspansję gospodarczą kontynuowała Azja, która powiększyła PKB o 85% (w latach 80. o blisko 50%).

Wykres 3.

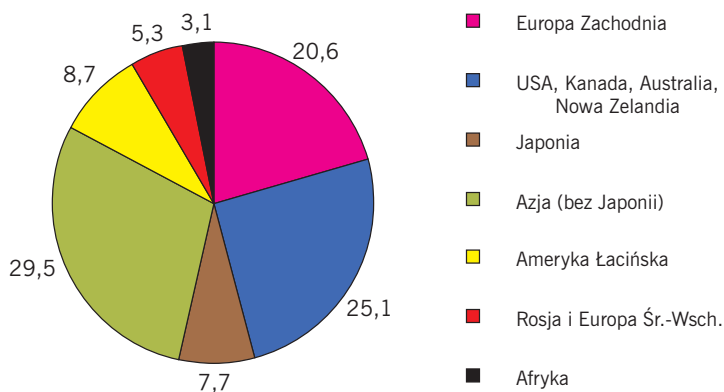
PKB 15 największych narodowych gospodarek w 1998 r. (w mld dol. o sile nabywczej z 1990 r.)

Źródło: [Maddison, 2002, s. 272–342].

Wielkość produktu krajowego brutto pozwala na wyodrębnienie najsilniejszych ekonomicznie państw, czyli dysponujących największym PKB. Licząc wielkość PKB według kursów walutowych (w odniesieniu do dolara) w 1998 r. kolejne miejsca zajmowały: Stany Zjednoczone, Japonia, Niemcy,

Francja, Wielka Brytania, Włochy, Chiny, Brazylia, Kanada i Hiszpania. Jednak współcześnie częściej oblicza się PKB według siły nabywczej poszczególnych walut narodowych (tzw. PPP — *purchasing power parity*). Tę ostatnią metodę stosują najważniejsze organizacje międzynarodowe (MFW, WTO) i tę klasyfikację przedstawia wykres 3. Przygniatająca i niezmienna w obu rankingach była przewaga Stanów Zjednoczonych. Wielkość produktu tego kraju przekroczyła w 1998 r. 7 bln dol. (a w 2000 r. już 9 bln). Decydujący wpływ na postęp w gospodarce amerykańskiej miał rozwój technologii wyższego rzędu, który był możliwy dzięki wielkim nakładom przeznaczonym na naukę i badania. W okresie 1990–2000 największy przyrost dochodu osiągnęły Chiny (aż o 143%), Stany Zjednoczone (o 36%), Brazylia (o 24%) i Wielka Brytania (o 22%) [Rocznik Statystyczny..., 1999, s. 707–715].

W czołowej piątce państw o najwyższym PKB zwraca uwagę wysoki udział państw azjatyckich, reprezentowanych przez 5 krajów. Przedstawiciele Europy w tej klasyfikacji jest 6 (uwzględniając Rosję), a obu Ameryk — 4. Zmiany w rozdziale globalnego PKB widać także na wykresie 4. Udział Azji w 1998 r. zwiększył się w okresie dwudziestu lat z 24% do ponad 37%. Wzrost ten odbył się kosztem całej Europy (spadek udziału Europy Zachodniej w światowym PKB z blisko 26% do niecałych 21% oraz Europy Wschodniej z 13% do zaledwie 5%). Bardzo zbliżony do poziomu z 1970 r. był natomiast udział PKB „zachodniej gospodarki pozaeuropejskiej” (USA, Kanada, Australia i Nowa Zelandia) oraz Ameryki Łacińskiej i Afryki.

Wykres 4.

Udział poszczególnych regionów w światowym PKB w 1998 r. w procentach

Źródło: na podstawie: [Maddison, 2002, s. 127].

Postęp gospodarczy w krajach azjatyckich potwierdza też średnia dynamika PKB, która w latach 1990–1999 przekroczyła 9%. Dla porównania, w krajach rozwiniętych gospodarczo wskaźnik ten wynosił około 4%. Natomiast w Europie Środkowo-Wschodniej mieścił się w przedziale 0,8–3,7% [Rocznik Statystyczny..., 1999, s. 707–715]. Ewenementem gospodarczym były w dal-

szym ciągu Chiny, które przy zachowaniu systemu komunistycznego legitymowały się najwyższym średniorocznym wzrostem PKB w ostatnim dziesięcioleciu XX w. Należy jednak pamiętać, że zasadnicze znaczenie dla rozwoju gospodarki chińskiej miały rynkowe zasady funkcjonowania tzw. specjalnych stref ekonomicznych i obszarów wydzielonych [Chace, 1992, s. 112–113]. W gospodarce światowej duży udział miały też państwa nowo uprzemysłowione („azjatyckie tygrysy”). Przypadało na nie około 10% wytworzonego PKB krajów rozwijających się.

Inaczej wyglądała sytuacja w krajach afrykańskich. W latach 1992–1996 wskaźnik wzrostu gospodarczego mieścił się w przedziale 0,7–5,3% (średnia dla wszystkich krajów rozwijających się wynosiła w tym samym czasie 5,9–6,4%). Zważywszy, że w Afryce wystąpiło jednocześnie zjawisko szybkiego przyrostu naturalnego, poziom PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca obniżał się tam w okresie 1992–1994 o około 1,3% rocznie [Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, 1999, s. 706].

Po załamaniu się systemu komunistycznego, Europa Środkowo-Wschodnia oraz państwa byłego Związku Radzieckiego przeżywały poważne trudności gospodarcze. Region ten pod względem udziału w produkcji światowym brutto wyprzedziły kraje rozwijające się. W stosunkowo krótkim czasie w krajach postkomunistycznych ujawniły się pozytywne skutki reform rynkowych. W latach 1990–1998 najwyższą dynamikę wzrostu osiągnęła Polska (4% rocznie) i Słowenia (4,5% w latach 1992–1998). Gospodarka węgierska rozwijała się w granicach kilku procent rocznie. Nieco gorsze wskaźniki miały Czechy i Słowacja. W 1996 i w 1997 r. po silnym kryzysie finansowym, doszło nawet w Czechach do przejściowego spadku PKB. W przypadku gospodarki rumuńskiej można mówić o stagnacji, a sytuację Rosji (spadek PKB *per capita* w latach 1990–1998 o ponad 40%), Ukrainy (spadek aż o ponad 60%), Białorusi i Bułgarii (spadek w obu krajach o około 20%) określić należy mianem zapaści gospodarczej [Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, 1999]. Od 1995 r. w Rosji i jej byłych republikach notowany był wzrost dynamiki PKB, co ma jednak niewielkie przełożenie na poprawę poziomu życia ludności. Natomiast Polska, będąca liderem przemian w Europie Środkowo-Wschodniej, wyraźnie zmniejszyła w końcu lat 90. dynamikę wzrostu gospodarczego.

Na koniec kwestii związanych z wysokością i dynamiką PKB w poszczególnych regionach przedstawiamy tabelę 4., odzwierciedlającą wielkość PKB przypadającą na jednego mieszkańca. Otóż w grupie 25 krajów aż 16 reprezentowało Europę, a różnice pomiędzy trzecią Norwegią a dwudziestymi Włochami były stosunkowo niewielkie. Do niespodzianek należy natomiast zaliczyć bardzo wysoką pozycję Singapuru oraz wejście do czołowej grupy Tajwanu. Na drugim biegunie — najbiedniejszych krajów — znajdowały się natomiast w zdecydowanej większości kraje afrykańskie. Poziom PKB *per capita* aż 20 państw „Czarnego Kontynentu” nie przewyższył 1000 dol. Poza krajami afrykańskimi tego pułapu nie przekroczyły 3 państwa azjatyckie: Afganistan, Bangladesz i Nepal oraz jedno z Ameryki Łacińskiej — Haiti

[Maddison, 2002, s. 304–308, 322–327]. Różnice pokazuje też PKB *per capita* poszczególnych regionów: w „świecie zachodnim” w 1998 r. średnia ta wynosiła 22 tys. dol., w Europie Środkowo-Wschodniej — niecałe 5 tys., w Ameryce Łacińskiej — niewiele poniżej 6 tys., w Azji — 3,5 tys., a w Afryce — poniżej 1,5 tys. dol. rocznie [Maddison, 2002, s. 330].

Tabela 4.

PKB na mieszkańca w 1998 r. w dolarach (o sile nabywczej z 1990 r.) — czołowych 25 państw

Miejsce	Państwo	PKB na mieszkańca
1.	Luksemburg	31 058
2.	Stany Zjednoczone	27 331
3.	Norwegia	23 660
4.	Singapur	22 643
5.	Dania	22 123
6.	Szwajcaria	21 367
7.	Kanada	20 559
8.	Japonia	20 410
9.	Australia	20 390
10.	Holandia	20 224
11.	Islandia	20 205
12.	Francja	19 558
13.	Belgia	19 442
14.	Austria	18 905
15.	Wielka Brytania	18 714
16.	Szwecja	18 685
17.	Finlandia	18 324
18.	Irlandia	18 183
19.	Niemcy	17 799
20.	Włochy	17 759
21.	Izrael	15 152
22.	Tajwan	15 012
23.	Nowa Zelandia	14 779
24.	Hiszpania	14 227
25.	Zjednoczone Emiraty Arabskie	14 052

Źródło: [Maddison, 2002, s. 179, 276–279, 288–290, 304–308, 322–327, 337–342].

Bibliografia

- Aldcroft D., 1993, *The European Economy*, London.
 Bairoch P., 1997, *Victoire et déboires. Histoire économique et sociale du monde de XVIe siècle à nos jours*, t. I–III, Paris.
 Barou Y., Keizer B., 1984, *Les grandes économies*, Paris.
 Chace J., 1992, *The Consequences of the Peace*, Oxford.

- Crafts N. F. R., Woodward N. W. C., Duckham B. F. (red.), 1991, *The British Economy since 1945*, Oxford.
- Dobroczyński M., 2003, *Ekonomiczne mocarstwa Unii Europejskiej*, Toruń.
- Dobroczyński M., 2003, *Zmienność i stabilność w gospodarce międzynarodowej*, Toruń.
- Foreman-Peck J., 1983, *A History of the World Economy. International Economic Relations since 1950*, London.
- Kennedy P., 1994, *Mocarstwa świata. Narodziny, rozwój, upadek*, Warszawa.
- Kuznets S., 1976, *Wzrost gospodarczy narodów. Produkt i struktura produkcji*, Warszawa.
- Maddison A., 2002, *The World Economy: A Millennial Perspective*, OECD, Paris.
- Maddison A., 2000, *Monitoring the World Economy 1820–1992*, OECD, Paris.
- Perlo V., 1973, *The Unstable Economy: Booms and Recessions in the United States since 1945*, New York.
- Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, 1999, Warszawa.
- Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, 2001, Warszawa.
- Skodlarski J., Matera R., 2003, *Gospodarka światowa u progu trzeciego milenium*, „Sprawy Międzynarodowe” nr 2 (LVI), s. 5–37, Warszawa.
- Skodlarski J., Matera R., 2003, *Gospodarka światowa w ostatnich trzech dekadach XX w.*, „Acta Universitatis Lodzianis”, Folia Oeconomica nr 169, s. 5–58, Łódź.
- Skodlarski J., Matera R., 2003, *Pozycja Europy w gospodarce światowej na przestrzeni XX wieku*, „Studia Europejskie” nr 1 (25), s. 15–31, Warszawa.
- Skodlarski J., Matera R., 2003, *Świat w okresie „srebrnego” i „złotego wieku” w gospodarce Zachodu (1947–1970)*, „Studia Prawno-Ekonomiczne”, t. LXVII, s. 211–272, Łódź.
- Skodlarski J., Matera R., 2003, *Tendencje rozwoju gospodarki światowej na przestrzeni dziejów*, „Gospodarka w Praktyce i Teorii”, nr 1 (12), s. 90–104, Łódź.
- Sołdaczuk J., Misala J., 2001, *Historia handlu międzynarodowego*, Warszawa.
- Szpak J., 2003, *Historia gospodarcza powszechna*, Warszawa.
- World Bank, 1990, *World Development Report*, New York.

A b s t r a c t The Trending of National Income in the World Economy in the Second Half of the XX Century

A

In the article there were shown the long-term tendencies, which were observed in the process of national income's trending. Instead of the concept of income we use also the term product, which is currently applied as the measure of economic activity by international organizations such as IMF, World Bank, WTO or OECD. The publication covers the second half of the XX century. The data comes mainly from Angus Maddison research publications and statistical yearbooks. The article contains some figures and tables, which show the size, dynamics and division of the world product between particular regions and states. In the description we emphasised the changes, which were observed in the income's distribution and we focused on the correlation between the dynamics of GDP and the increase in the area's significance for the world's economy. For further studies we recommend to read the bibliography.